

Сьогодні
21.05.2025

*Урок
№66*

**Урок літератури рідного краю №3
Читання поезій-земляків про рідний край.
Дмитро Яворницький «До соловейка»,
«Зачарований край»**

Урок №66. Урок літератури рідного краю №3.

Читання поезій-земляків про рідний край.

Дмитро Яворницький “До соловейка”, “Зачарований край”

Мета: ознайомити учнів із життєвим і творчим Дмитра Яворницького; розвивати вміння коментувати зміст поезії, знаходити і пояснювати яскраві художні образи, критично оцінювати зміст, виокремлювати важливе, асоціативне мислення учнів, творчу уяву, вміння давати стислі та логічні відповіді на запитання; виховувати інтерес і шанобливе ставлення до художніх творів; виховувати повагу до однокласників, до інакшої думки, почуття патріотизму.

Очікувані результати: учень/учениця ознайомлений/а з біографією Дмитра Яворницького, пояснює внесок поета в українську літературу, мистецтво та суспільство; аргументовано зіставляє художній текст із життєвим досвідом; умотивовує свої літературні вподобання; толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії; унаочнює та візуалізує почуте повідомлення (самостійно або з допомогою вчителя), використовуючи різні засоби (схеми, таблиці, тощо) для відтворення змісту, структурування навчальної інформації; висловлює свої міркування про здобутий естетичний досвід; характеризує порушені в художніх текстах проблеми.

Сьогодні
21.05.2025

Організація класу

Добрий день!
Сіли рівно, озирнулись,
Один одному всміхнулись.
Якщо добре працювати –
Вийдуть гарні результати.
Тож не гаємо ми час,
Бо знання чекають нас!

Сьогодні
21.05.2025

Перевірка домашнього завдання

Сьогодні
21.05.2025

Повідомлення теми уроку

Сьогодні на уроці ми будемо читати
вірші Дмитра Яворницького
«До соловейка», «Зачарований край».

Сьогодні
21.05.2025

Актуалізація опорних знань

Що таке
гумор?

Що таке
іронія?

Сьогодні
21.05.2025

Актуалізація опорних знань

Який твір називаємо
гуморескою?

Що таке
ліро-епос?

**Працюй, працюй, не вдивляючись
уперед і не озираючись назад; працюй,
не чекаючи нізвідки і ні від кого ні
нагороди, ні подяки; працюй, поки
служать тобі руки і поки б'ється живе
серце у твоїх грудях; працюй на користь
свого народу і на користь своєї
Батьківщини.**

Дмитро Яворницький

Сьогодні
21.05.2025

Біографічна хвилинка

Народився **Дмитро Яворницький**

6 листопада 1855 року на Харківщині.

У 1902-му його запросили до Катеринослава
(нині Дніпро), де він **очолив краєзнавчий музей.**

Тоді Дмитро Іванович займався
етнографічними експедиціями й поповнив
українську скарбницю казками, байками,
піснями, **очолював товариство “Просвіта”.**

Сьогодні
21.05.2025

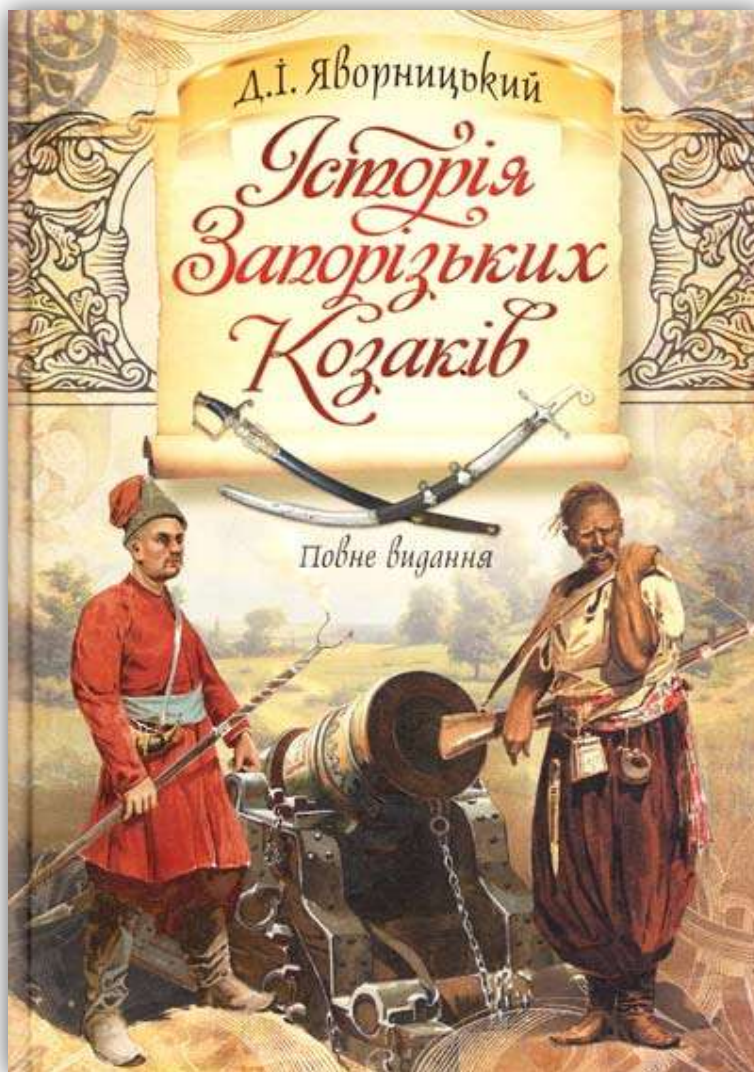
Біографічна хвилинка

Завдяки його зусиллям музей поповнився унікальними експонатами періоду козаччини. Окрім того, Яворницький ще був письменником. Відома його **збірка поезій “Вечірні зорі” й роман “За чужий гріх”**. У них автор висвітлив суспільне життя різних верств населення на зламі XIX-XX століть.

Сьогодні
21.05.2025

Збірки письменника

Сьогодні
21.05.2025

Цікаві факти про життя Дмитра Яворницького

Дмитро Яворницький – видатний український історик, етнограф, археолог, відомий завдяки дослідженню Запорозької Січі.

Любов до козацтва зародилась у Дмитра Івановича з дитинства – вечорами родина збиралась біля книги. Батько читав, а Дмитро з сестрою Горпиною заворожено слухали. Найбільше запам'яталась історія про Тараса Бульбу – маленький Дмитро у фіналі не міг стримати сліз. Мати забавляла дітей піснями. Саме з цього й почалось захоплення майбутнього історика українським фольклором.

Сьогодні
21.05.2025

Цікаві факти про життя Дмитра Яворницького

За надмірну увагу до історії та популяризацію козацтва восени 1884 р. Дмитро Іванович був звинувачений в «українофільстві» і «сепаратизмі» й незабаром позбавлений стипендії і звільнений з університету.

Попри тиск і заборони Дмитро Яворницький не покинув досліджень історії козацтва, а навпаки взявся за це ще наполегливіше. 1882 р. він поїхав досліджувати степи Катеринославщини та Херсонщини. Тут записував від місцевих фольклор та проводив розкопки. На такі подорожі історик відправлявся майже щоліта впродовж наступних 50 років.

Сьогодні
21.05.2025

Вправа «Крісло автора»

КРИСЛО АВТОРА

Сьогодні
21.05.2025

Прочитай поезію Дмитра Яворницького «До соловейка»

Добре тобі, соловейко,
Що ти голос маєш,
Що ти співом своє горе
Й біду розважаєш,
Що ти, славний соловейко,
Гуляєш поволі,
Чи у лузі зеленому,
В степу, або в полі,
Чи у лісі, на орісі,
Чи в темному гаю –
Скрізь літаєш, скрізь співаєш

У Божому раю.
Линь до мене, в мій садочок,
Сідай край віконця,
Заспівай же, соловейко,
Раненько до сонця.
Чи ти бачив, скажи мені,
Високі могили?
Чи не чув ти про що з вітром
Вони гомоніли?
Чи летів ти степом, полем?

Сьогодні
21.05.2025

Прочитай поезію Дмитра Яворницького «До соловейка»

Чи бачив пороги?
А чи чув ти, соловейко,
Як стогнуть небоги?
Розкажи ти, манесенький,
Що синєє море
Та про славу козацькую
Рокоче-говоре?
Де та слава козацькая,
Куди запропала?
Тая слава, що орлом скрізь
По світу літала?
Чи цвіте де калиною
Вона над водою?
Чи де в приймах живе вона,

Бідує вдовою?
Чи у наймах чужих дітей
Вона доглядає,
Життя бідне, безталанне
Кляне-проkliнає?

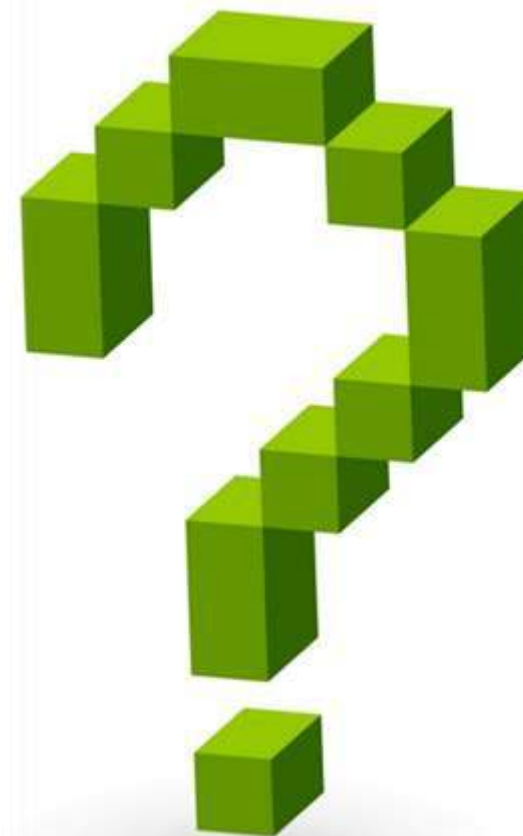
Співав довго соловейко,
Покіль похлинувся,
Як вдарився він за море,
Та вже й не вернувся.
Ой весело гула в степу
Козацькая воля,
Та враз стихла і замовкла:
Спіткала недоля...

Сьогодні
21.05.2025

Дай відповідь на запитання

Яка тема
поезії?

Яка ідея
поезії?

Сьогодні
21.05.2025

Робота з таблицею

Запиши до таблиці приклади художніх засобів, використаних в поезії.

Епітети	Метафори	Зменшено-пестливі слова

Сьогодні
21.05.2025

Дай відповіді на запитання

З яких рядків поезії видно, що ліричний герой згадує свій
рідний край з особливим трепетом?

Чому саме до соловейка звертається
ліричний герой?

Сьогодні
21.05.2025

Прочитай поезію Дмитра Яворницького «Зачарований край»

Далеко за морем
На вільнім просторі
Лежить зачарований край.
Там дихати вільно,
Там розкіш, привілля,
Там сонце, там щастя, там рай.
Там пущі високі,
Там ріки глибокі,
Буяють розкішні квітки,
В ясному блакитті
Зірки самосвітні,
Чарівні, блискучі, яркі,

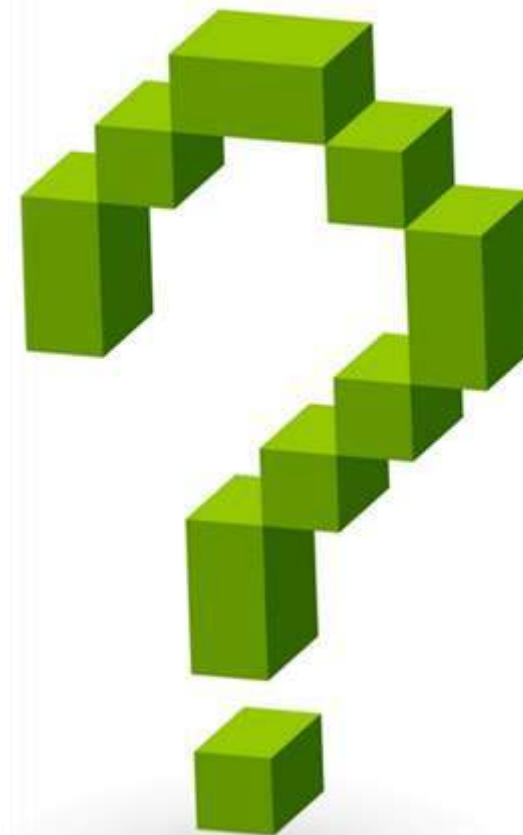
Там гори високі,
Долини глибокі,
Повітря запашне, легке,
Там море прекрасне,
Спокійне, синясте,
Мов скло кришталеве, ярке,
Там люде вродливі,
Веселі, щасливі,
Там вічного щастя весна.
Далеко за морем
На вільнім просторі
Лежить золота сторона.

Сьогодні
21.05.2025

Дай відповідь на запитання

Яка тема
поезії?

Яка ідея
поезії?

Сьогодні
21.05.2025

Дай відповіді на запитання

Про який зачарований
край іде мова?

Як ліричний герой почуває себе в тому краю?
Знайди рядки, що підтверджують твою думку.

Сьогодні
21.05.2025

Робота з таблицею

Запиши до таблиці приклади художніх засобів, використаних в поезії.

Епітети	Порівняння

Сьогодні
21.05.2025

Заповни паспорт поезії Дмитра Яворницького «До соловейка»

Назва твору	
Автор	
Рід	
Жанр	
Мотив	
Засоби художньої виразності	

Сьогодні
21.05.2025

Пояснення домашнього завдання

**Підготуй усну відповідь на тему:
«Чому важливо пам'ятати про
свої корені та ідентичність?»**

Сьогодні
21.05.2025

Рефлексія. Вправа «Плюс – мінус – цікаво»

Що сподобалось на уроці? Що здалося цікавим та корисним?

Що не сподобалось? Що здалося важким, незрозумілим та нудним?

Про які факти дізналися на уроці? Чого б ще хотіли дізнатися?